

DÜNYA ATASÖZLERİ SEÇKİSİ

Derleyen ve Çeviren
Enes Balı

DÜNYA ATASÖZLERİ SEÇKİSİ

ARAPÇA-TÜRKÇE EDEBİYAT SERİSİ – 17

ISBN | 978-625-97705-8-1

41587 sertifika numaralı Muarrıb Yayınları'nın 56. eseridir.

Enes Balı tarafından hazırlandı.
Yayın Yönetmenliğini **Muhammed Yasin Can** üstlendi.

Kapak **Muhammed Yasin Can** tarafından tasarlandı. Mizanpaj **Çelebi Şenel** tarafından yapıldı; Arapça metinde 14 punto Microsoft Uighur fontu, Türkçe metinde 9 punto Berkeley LT Book fontu kullanıldı.

1. Baskı, Mart 2025, İstanbul

© Eserin yayın hakları anlaşmalı olarak Muarrıb Yayınları'na aittir.

Yapım, Publishing and Media (P&M)

Baskı, Yılmaz Basım Yayın (Mat. Ser. Nu: 49749)

Depo: Esenevler Mah. Atmaca Sok. No:3A Ümraniye/İstanbul
Yazışma Adresi: Aziz Mahmud Hüdayi Mah. Tepsi Fırını Sok. No:9/3 Üsküdar/İstanbul
0 530 225 21 81 – 0 850 304 17 58
muarrıb.com – iletisim@muarrıb.com
@muarrıb (facebook, youtube, instagram, twitter, telegram, tiktok)

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a;
Salat ve selâm, O'nun Resûlü'ne,
güzide ashabına ve ümmetine olsun.

Bu Kitap Niçin Yazıldı ve Kitapta Neler Var?

Atasözleri, bir milletin kültürel mirasını, hayat felsefesini ve kolektif bilincini yansıtan en değerli sözlü hazinelerden biridir. Geçmişten günümüze uzanan en değerli kültürel miraslarından biri olan ve nesilden nesile aktarılan bu özlü sözler, toplumların tecrübelerini, değerlerini ve hayatı anlama biçimlerini yansıtmaları bakımından da oldukça önemlidir. Kimi zaman tek bir cümlede yılların birikimini barındıran bu sözler, insanların doğruyu ve yanlışını ayırt etmesine, hayatın zorluklarıyla başa çıkmasına ve toplumsal uyumu sağlamasına yardımcı olmuştur.

Her milletin kendine özgü atasözleri olsa da, bu sözlerin taşıdığı hikmet evrenseldir. Çünkü insanın sevinçleri, üzüntüleri, mücadeleleri ve umutları değişse de, hayatın temel gerçekleri hep aynı kalır. Atasözleri, işte bu değişmez hakikatleri en kısa ve etkili şekilde anlatması hasebiyle milletlerin söz varlıklarında son derece kıymetli bir yere sahiptir.

İnsanlığın ortak hafızasını ve hayat tecrübelerini yansıtan bu sözler, sadece dilin zenginliğini göstermekle kalmaz, aynı zamanda insanlığın müşterek duygu ve düşünce dünyasına da bir kapı aralar. Bu sözler, farklı coğrafyalarda doğmuş olsalar da insan doğasının ortak yönlerini gözler önüne serer; bilgelik, adalet, emek, sabır, dostluk ve hayatın diğer temel unsurlarına dair derin anlamlar taşır.

"Arapça-Türkçe Dünya Atasözleri Seçkisi" adlı bu eser, farklı kültürlerin ortak bilgelik mirasını bir araya getirme amacıyla kaleme alındı. Çeşitli kaynaklar incelenerek derlenen ve farklı ülkelere ait Arapça çevirileri bulunan atasözlerinin Türkçemize kazandırılarak vücuda getirildiği bu çalışmada, başka coğrafyalarda yaşayan milletlerin yaşantı ve tecrübelerinden süzülen atasözlerini okuma imkânı bulacaksınız.

Elinizdeki bu çalışmanın, atasözlerinin derin anlamlarını keşfetmek isteyen herkes için ilham verici bir kaynak niteliğinde olmasını ve farklı kültürler arasında yeni bağlar kurarak insanlığın müşterek bilgelik mirasına katkıda bulunması temenni ediyorum.

Bu Kitap Kimler İçin Kaleme Alındı?

“Arapça-Türkçe Dünya Atasözleri Seçkisi” kitabımızdan, İmam Hatip Ortaokulu ve Liseleri, Arapça Hazırlık Sınıfları, İslami İlimler ve İlahiyat Fakülteleri, Arapça Mütercim ve Tercümanlık Bölümleri, Arapça Öğretmenliği Bölümleri öğrencileri, YKS Arapça ve Arapça Hazırlık Muafiyet Sınavlarına hazırlananlar ile Klasik Arapça ile iştiğal eden herkesin istifade edeceğine inanıyorum.

Uzun soluklu bir çalışmanın ürünü olan bu kitabımızda, muhtemel hataları en aza indirmek için azami gayret sarf etmiş olsak da insan ürünü olan hiçbir eser hatadan arî değildir. Yüce Rabbimizin Kitab-ı Hakîmi’nde ifade ettiği üzere “Zira her ilim sahibinin üstünde daha iyi bilen birisi vardır.” (Yusuf/76) fehvasınca, tarafımıza yöneltilecek her türlü yapıcı eleştiri, katkı ve öneriye açık olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Keyifli okumalar!

Yeni çalışmalarda görüşmek duasıyla.

Enes Balı
Eskişehir/2025

Atasözleri sözlerin ııılıtıdır/
kandilidir.

*Arap atasözü

الأَمْثَالُ مَصَائِحُ الْأَقْوَالِ.

Atasözleri sözün süsüdür/
ziynetidir.

*İngiliz atasözü

الأَمْثَالُ زِينَةُ الْكَلَامِ.

Atasözleri nesillerin
hikmetleridir.

*İngiliz atasözü

الأَمْثَالُ حِكْمُ الْأَجْيَالِ.

Anne kalbi yaşlanmaz,
ihtiyarlamaz, kocamaz.

*Alman atasözü

قَلْبُ الْأُمِّ لَا يَشِيخُ،
وَلَا يَعْجُزُ، وَلَا يَهْرَمُ.

En sevilen insan en az konuşan
insandır.

*İskoç atasözü

أَكْثَرُ النَّاسِ حُبًّا أَقَلُّهُمْ كَلَامًا.

Aç kurt, çobana akıl sormaz.

*Hint atasözü

الذِّئْبُ الَّذِي يَجُوعُ لَا يَسْتَشِيرُ الرَّاعِيَّ.

Önünde yırtıcı bir aslanın
olması arkada hain bir köpeğin
olmasından daha iyidir.

مِنَ الْأَفْضَلِ أَنْ يَكُونَ
أَمَامَكَ أَسَدٌ مُفْتَرِسٌ عَلَى أَنْ يَكُونَ
وَرَاءَكَ كَلْبٌ خَائِنٌ.

*İrlanda atasözü

Kendi aralarında bir birleriyle
dalaşan köpekler kurdun
önünde bir olurlar.

الْكَلْبُ الَّذِي تَتَقَاتُلُ فِيهَا بَيْنَهَا
تَجِدُ أَمَامَ الذُّئْبِ.

*Ermeni atasözü

Bir çiçeği resmedebilirsin ama
kokusunu çizemezsin.

تَسْتَطِيعُ أَنْ تَرَسِمَ زَهْرَةً،
لَكِنَّكَ لَا تَسْتَطِيعُ عَطْرَهَا.

*İtalyan atasözü

Fazla söz/sözün fazlası manayı
perdeler.

كَثْرَةُ الْكَلَامِ تَحْجُبُ الْمَعْنَى.

*Fransız atasözü

Kadınlar dağlara benzerler,
güzelliklerini temaşa etmek
isteyenler onlara uzaktan
bakmalı.

الْيَسَاءُ كَالْجِبَالِ، عَلَى الْإِنْسَانِ
أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِنَّ مِنْ بَعِيدٍ
لِيَتَمَتَّعَ بِحُسْنِهِنَّ.

*Japon atasözü

Hakikat zeytinyağı gibidir, her
daim üste çıkar.

الْحَقُّ كَالزَّيْتِ، يَطْفُو عَلَى الدَّوَامِ.

*Hindistan atasözü

Mutluluk aç gözlülüğün bittiği
verde başlar.

تَبَدُّ السَّعَادَةُ حَيْثُ يَنْتَهِي الطَّمَعُ.

*Macar atasözü

Hayırlı evlat babanın göz
aydınlığıdır.

الْوَلَدُ الصَّالِحُ مَسْرَّةٌ لِّوَالِدِهِ.

*Avusturya atasözü

Aslan kükrer ama yavrusunu
yemez.

يَرَارُ الْأَسَدُ وَلَكِنَّهُ لَا يَلْتَهُمْ صَغِيرَهُ.

*Bulgar atasözü

Elçiye zeval olmaz.

الرَّسُولُ مُبْلَغٌ غَيْرُ مَلُومٍ.

*Arap atasözü

Çok yiyen az bilir.

مَنْ أَكَلَ كَثِيرًا عَرَفَ قَلِيلًا.

*Slovakya atasözü

Akraban ile ye iç ama alışveriş
yapma.

كُلْ وَاشْرَبْ مَعَ أَقَارِبِكَ
وَلَا تَشْتَفِعْ مَعَهُمْ.

*Bosna Hersek atasözü

Kartallar sinek avlamaz.

الْحُسُورُ لَا تَصِيدُ ذَبَابًا.

*Macar atasözü

Soğuk algınlığı doktor kadar
aşçı da ister.

نَزْلَةُ الْبَرْدِ نَحْتَاجُ الطَّبَّاحِ
قَدْرَ مَا نَحْتَاجُ الطَّبِيبِ.

*İskoç atasözü

Sütten ağzı yanan yoğurdu
üfleyerek yer.

مَنْ لَدَعْتَهُ الْحَيَّةُ خَافَ مِنَ الْحَبْلِ.
مَنْ نَهَشْتَهُ الْحَيَّةُ حَذَرَ الرَّسَنِ الْأَبْلَقِ.
الْمَلْدُوعُ يَخْشَى جَرَّةَ الْحَبْلِ.

*Arap atasözü

Dünya kimseye kalmaz.

الْأَرْضُ تُدْفِنُ الْجَمِيعَ.

*Estonya atasözü

İnsanın en azılı düşmanı
maharetli bir aşçıdır.

أَدُّ أَعْدَاءِ الْإِنْسَانِ طَبَّاحٌ مَاهِرٌ.

*İngiliz atasözü

Olacakla öleceğe çare yok.

مَا لِلرِّجَالِ مَعَ الْقَضَاءِ مَحَالَةٌ.

*Arap atasözü

Seygini karına,
sırrını annene ver.

أَغْطِ حُبَّكَ لِامْرَأَتِكَ،
وَأَغْطِ سِرَّكَ لِأُمِّكَ.

*Arap atasözü

Babam bana bir üzüm bağı
bağışladı, ben ise ona bir
salkımını bile çok gördüm.

أَعْطَانِي أَبِي كَرَمَ عَيْبٍ ،
لَكِنِّي لَمْ أَقْدَمْ لَهُ عُثُودًا وَاحِدًا .

**Ermeni atasözü*

Cahilden başkası öfkelenmez,
akıllı anlayış gösterir.

لَا يَغْضَبُ إِلَّا الْجَاهِلُ ،
وَالْعَاقِلُ يَتَفَهَّمُ .

**Hint atasözü*

Dili uzun olanın eceli erken
gelir.

لِسَانُ طَوِيلٌ مَوْتُ مُبَكَّرٌ .
اللِّسَانُ الطَّوِيلُ يُقْصِرُ الْعُمْرَ .

**İran atasözü*

Nice güzel çehre vardır içinde
çirkin bir ruh barındırır.

رُبَّ وَجْهِ حَسَنٍ أَحْفَى نَفْسًا خَبِيثَةً .

**Alman atasözü*

Ak akçe kara gün içindir.

حَبِيءٌ قَرِيشٌ الْأَبْيَضَ لِيَوْمِكَ الْأَسْوَدِ .
الدِّرْهَمُ الْأَبْيَضُ يَنْفَعُ فِي الْيَوْمِ الْأَسْوَدِ .

**Arap atasözü*

Bir gün aslan gibi yaşaman yüz
yıl koyun gibi yaşamandan
daha iyidir.

يُسْتَحْسَنُ أَنْ تَعِيشَ يَوْمًا كَالْأَسَدِ عَلَى
أَنْ تَعِيشَ مِئَةَ سَنَةٍ كَالْحَرْوْفِ .

**İtalyan atasözü*

İnsanları bilen zekidir, kendini
bilen ise daha zekidir.

مَنْ يَعْرِفُ النَّاسَ فَهُوَ ذَكِيٌّ
وَلَكِنْ مَنْ يَعْرِفُ نَفْسَهُ فَهُوَ أَدْكِيٌّ.

*Çin atasözü

Para konuşunca her şey susar.

عِنْدَمَا تَتَكَلَّمُ النُّقُودُ يَصْمُتُ كُلُّ شَيْءٍ.

*Bulgar atasözü

İyilik yap, bırak insanlar ne
derse desin!

إِعْمَلْ حَسَنًا وَدَعِ النَّاسَ
يَتَكَلَّمُونَ مَا شَاءُوا!

*Fransız atasözü

İşini hakkıyla yap ki bir daha
yapmak zorunda kalmayasın.

اتَّقِنُ عَمَلَكَ حَتَّى لَا تَضْطَرَّ
أَنْ تَقُومَ بِهِ مَرَّتَيْنِ.

*Danimarka atasözü

Kara haber tez duyulur.

خَبَرُ الشُّؤْمِ طَيَّارٌ.

*Arap atasözü

Babadan yetim yarı yetimdir,
anneden yetim ise tam yetim.

يَتِيمُ الْأَبِ نِصْفُ الْيَتِيمِ ،
يَتِيمُ الْأُمِّ يَتِيمٌ كَامِلٌ.

*Finlandiya atasözü

Gözden irak olan gönülden de
irak olur.

بَعِيدٌ عَنِ الْعَيْنِ ، بَعِيدٌ عَنِ الْقَلْبِ .
مَنْ غَابَ عَنِ الْعَيْنِ غَابَ عَنِ الْقَلْبِ .

*Fransız atasözü

Daha sayabilecek kadar paran
varsa, hâlâ fakirsin demektir.

إِذَا كُنْتَ تَسْتَطِيعُ عَدَّ أَمْوَالِكَ ،
فَأَنْتَ لَا تَزَالُ فَقِيرًا .

*İtalyan atasözü

Söz konusu para olunca, herkes
aynı dinden olur.

حِينَ يَكُونُ الْحَدِيثُ عَنِ الْمَالِ
فَالْجَمِيعُ عَلَى دِينٍ وَاحِدٍ .

*İngiliz atasözü

Cesur kimsenin silahı yüreğidir.

سِلَاحُ الشُّجَاعِ قَلْبُهُ .

*İskoç atasözü

Pınarın kıymetini suyu
kuruyunca anlarız.

عِنْدَمَا تَجِفُّ مِيَاهُ الْيَنْبُوعِ
تَفْطُنُ إِلَى فَايِدَتِهِ .

*Afgan atasözü

Kaygı küçük şeyleri büyük
gösterir./Kaygı insana piyeyi
deve yaptırır.

الْقَلْقُ يُعْطِي لِلشَّيْءِ الصَّغِيرِ
ظِلًّا كَبِيرًا .

*İsveç atasözü

Misafir görmeyen ev sakinlerine
yalnızca mezardır.

إِنَّ دَارًا لَا تَعْرِفُ الضَّيْفَ
لَمَقْبَرَةٌ لِسَاكِنِيهَا.

*Arap atasözü

Aç tavuk kendini darı
ambarında görürmüş.

أَدَجَّاجَةُ الْجَائِعَةِ تَحْلُمُ بِالشَّعِيرِ.

*Karadağ atasözü

Allah'tan korkan, kimseden
korkmaz.

مَنْ خَافَ اللَّهَ، لَمْ يَخَفْ أَحَدًا.

*Bosna Hersek atasözü

Acele iş çift iştir.

أَلْعَمَلُ السَّرِيعِ عَمَلَانِ.

*Karadağ atasözü

Düşünmeden okumak
hazmetmeden yemeye benzer.

أَلْقِرَاءَةُ بِلا تَأْمَلٍ كَالْأَكْلِ بِلا هَضْمٍ.

*Çin atasözü

Birlikten kuvvet doğar.

فِي الْإِتِّحَادِ قُوَّةٌ.

*Arap atasözü

Cahilin elinde para delinin
elindeki silah gibidir.

الْمَالُ فِي يَدِ الْجَاهِلِ
كَالسِّلَاحِ فِي يَدِ الْمَجْنُونِ.

*Mısır atasözü